

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

I TAIA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, MANE, TIHEMA 4, 1865.

Tenei ka timata he Karere ki nga tangata Maori, a ka mahia tonutia, ka pera hoki me te Karere o te Kawanatanga ki nga Pakeha. Ka taia ano nga Pamitanga me nga Whakaaturanga a te Kawanatanga, rite tonu ki te tikanga o te Karere Pakeha; mehemea ra ku kitea he mea e tau ana hei painga mo te iwi Maori, he mea ranei e hiahia ana e ia, ahakoa he tikanga mo te tinana o te tangata, mo tana whenua ranei, mo ana taonga ranei. Ko nga kupu katoa a Te Kawanatanga ki nga iwi Maori, ka korerotia mutia atu ki roto ki tenei pukapuka, a kahore atu he ara mo te korero. Ko nga kupu o roto e haere atu ana i runga i te mana o te Kawana, o te Minita mo nga Maori ranei. Na me whakamana enei kupu me enei Pamitanga e nga tangata katoa, me whakarongo ano hoki.

Na TE RAHERE, Minita mo nga Maori.

KI RUNANGA.

Tukunga o te Mana i runga i nga tikanga o te "Ture Rahui Whenua Maori, 1862."

G. GREY, Kawana.

I te whare o Te Kawana i Poneke te ono o nga ra o Nowema, 1865.

I reira:

KO TE KAWANA I ROTO I TONA RUNANGA.

NOTEMEA i runga i nga ritenga o tetahi Ture o te Runanga Nui, i Whakaingoatia ko te "Ture Rahui Whenua Maori, 1856," i tukuna he mana ki nga Komihana i runga i taua Ture; a no te mea i runga i nga ritenga o tetahi atu Ture o te Runanga Nui o Niu Tireni i Whakaingoatia ko te "Ture whakatika i te Ture Rahui Whenua Maori, 1862" ko nga mana katoa e tukua ana e te "Ture Rahui Whenua Maori, 1856" ki nga Komihana kua oti te whakatu i runga i tana Ture, e tutakina ana, kia tau ki runga ki a te Kawana anake, a kua whakamana hoki ma te Kawana, i runga i nga ritenga o te ki Runanga i tenei wa i tenei wa e tukua te katoa, tetahi wahi anake ranei o te mana e tau ana ki nga Komihana i runga i taua Ture nei, ki tetahi tangata, ki tetahi tangata ranei mo tetahi wa, i runga hoki i nga tikanga e tohutohugia i roto i taua Ki Runanga.

Na, ko Ta Hori Kerei, Kawana, i runga i nga tikanga o tana whakahaere i te mana kua tukua atu ki a ia, i tona Kawanatanga nei, e whakatuwhera atu ana ki a

TE TANGAKERE

i nga ritenga katoa o te mana e tukua atu ana ki nga Komihana e te Ture tuatahi kua whakahuatia nei tona ingoa.

I whakaetia tenei i roto i te Runanga i tenei ono o nga ra o Nowema, 1865.

PAHATA KOARINGI,

Kai-tuhituhi o te Runanga o te Kawana.

KI RUNANGA.

G. GREY, Kawana.

I te whare o te Kawana i Poneke, te ono o nga ra o Nowema, 1865.

I reira:—

KO TE KAWANA I ROTO I TONA RUNANGA.

NOTEMEA i runga i te tikanga me te mana hoki o tetahi pukapuka whakaatu o te Kooti Whakarite o Niu Tireni, he mea mahi he mea whakaputa ki Akarana i te rua tekau ma ono o nga ra o Aperira, 1865, ko Riria Takaanini te pouwaru a Ihaka Takaanini, o Pukaki i nahea tata ake nei, i roto i te Porowini o Akarana, kua mate; e totika ana ki to te Ture titiro, kia whiwhi ia ki nga moni ma ratou ko ana tamariki (uo te mea ko ia to ratou kai atawhai), ko Erina Takaanini, Te Wirihana Takaanini, me Ihaka Takaanini, e Toru mano e iwa Rau, e wha tekau ma wha Pauna, me tango i te ringa o te Kai tiaki moni o te Koroni, mo te rironga o nga Papa whenua o Pukekohe, o Pukekohe ki te Hauauru hoki, i runga i nga ritenga o te "Ture mo te whakanoho i te Hunga Marie," ("New Zealand Settlements Act, 1863.")

A no te mea i runga i te tikanga me te mana o tetahi atu pukapuka whakaatu o te Kooti whakarite, he mea mahi, he mea whakaputa ki Akarana i te tekau ma waru o nga ra o Mei, 1865. Ko Riria Takaanini no te mea ko ia te kai atawhai o Hone Wirihana Takaanini, o Erina Takaanini, o Ihaka Takaanini, e totika ana ki to te Ture titiro kia whiwhi ia ki nga moni £350, mo te tangohanga o Patumahoe i runga i nga tikanga o taua Ture nei:—

A no te mea i runga i te tikanga me te mana o tetahi atu pukapuka whakaatu o te Kooti Whakarite he mea mahi he mea whakaputa ki Akarana i te rua tekau ma whitu o Mei, 1865. Ko Riria mona ake, a no te mea hoki ko ia te kai atawhai o Erina Takaanini, o

te Wirihana Takaanini, o Ihaka Takaanini, e totika ana kia whiwhi ia ki nga moni, me tango i te ringa o te Kai tiaki moni o te Koroni £30, mo te rironga o Pokeno i runga i nga ritenga o taua Ture nei:—

A no te mea kahore ano aua moni nei i utua noatia e te Kai tiaki moni o te Koroni kia Riria Takaanini, otira e totika tonu ana kia utua i runga i nga tikanga o te “Ture mo te whakanoho i te Hunga Marie,” (“New Zealand Settlements Act, 1863.”) me nga pukapuka whakaatu o te Kooti whakarite kua whakahuatia nei.

A no te mea i runga i nga ritenga o tetahi Ture a te Runanga Nui, i whakaingotia ko te “Ture tiaki moni a te Maori, 1865.” (“Native Funds Investment Act, 1865.”) kua whakaritea ina tika kia utua he moni e te Karauna ki te Maori hei whakaritenga i runga i tetahi Ture a te Runanga Nui, a ki te mea ko ana tangata, ko etahi ranei o ratou he tamariki, he porangi ranei, tera atu ranei tetahi atu take ki te Ture tino hei arai i to ratou whiwhinga ki te moni i taua wa, ka tika ki te Ture ma te Kawana i roto i tona Runanga e whakarite, ko taua moni e mau ana i runga i te pukapuka whakarite, pukapuka whakaatu ranei, i runga ranei i tetahi atu pukapuka, e totika ki kia whakaputaina taua moni, e ahua tika ana kia hoatu ki ana tamariki, porangi ranei, ki tetahi atu tangata ranei e tutaki ana ki a ia taua moni i runga i tetahi take arai a te Ture, ki te mea e kore e marama te wehewehe, ko nga moni mo ia tangata mo ia tangata e whakahuatia ana ki roto ki taua pukapuka me hoatu kia purutia e etahi Kai Tiaki, me whakahuatia ki roto ki taua ki Runanga nga Kai Tiaki e totika ki te whakaaro o te Kawana i roto i tona Runanga kia tu hei pera. Ko anei ritenga, mana hoki, ka whakahuatia ki raro iho nei, ka tukua ana ki ana Kai Tiaki: te mea ia, ekore nga toronga haeretanga o taua Ture e tauria nei, e meinga kia puta, mehemea e kua ana kia kore, i roto i te Ki whakatu i ana Kai Tiaki.

Otira ki te kahore i takoto ana tikanga ki roto ki te Ki Runanga, engari he whakaritenga ke atu anake i whakahuatia ki reira, ko ana whakaritenga ke auake kua whakahuatia nei te whakaputaina, na, ko ana whakaritenga ke-tanga, me whakahuatia i runga i te ritenga o nga rarangi o te Whiti IV. o te Ture e tauria nei ona tikanga.

A no te mea e totika ana kia whakaturia etahi Kai Tiaki i runga i nga tikanga o te “Ture tiaki moni a te Maori, 1865.” (“Native Funds Investment Act, 1865.”) hei pupuru i nga moni, e totika ana kia hoatu kia Riria Takaanini, i runga i nga tikanga kua tohutohungia ki runga ake nei.

Na, Ko Ta Hori Kerei, Kawana, i runga i te whakaaro me te whakanohio o tona Runanga ake, i runga hoki i nga tikanga o te “Ture tiaki moni a te Maori, 1865.” (“Native Funds Investment Act, 1865.”) e whakatu ana i a

PARANIHINI (KANARA PENE) o Akarana,
TE ROIRI, MINITA o reira, me
RIHARA RAIRINGI o taua wahi ano,

hei Kai-Tiaki, hei pupuru i nga moni e totika nei ma Riria ratou ko tana whanau kua whakahuatia nei, ka tukua atu hoki te mana ki a ratou, ka tau ki runga ki a ratou, nga ritenga katoa e whakataturia nei ki runga ki nga Kai-Tiaki, e te Ture kua whakahuatia tatatia nei tona ingoa heoti nei nga whakahuatanga ke-tanga ko enei.

I runga i nga tikanga kua tohutohungia i roto i te 2 o nga rarangi o te Whiti IV., kua whakahuatia ki runga ake nei, e faa ana e ana Kai Tiaki nei nga moni e Rua rau e rima tekau Pauna te utu atu ki a Riria Takaanini.

I runga hoki i nga tikanga kua tohutohungia i roto i te 3 o nga rarangi o taua Whiti nei, e faa e ratou te hoatu, te wehewehe ranei ki nga tangata o

te Iwi o Ihaka Takaanini, te tane i nahea tata ake nei, o Riria Takaanini kua whakahuatia nei, nga moni kotahi rau e rima tekau pauna.

NA PAHATA KOARINGI,
Kai tuihitihi o te Runanga o te Kawana.

Tari Maori,
Poneke, 15 Nowema, 1865.

KUA pai a te Kawana kia tu a
TE ROKENA,
TE MOANAROA,
TE METE,
TE WAITI,
TE MANENE,

hei Kai Whakawa Tumuaki mo te Kooti, kua oti nei te whakatu, i runga i nga tikanga o te “Ture mo nga Whenua Maori, 1865.”

NA TE RAHERE.

HE PANUITANGA

Ki nga tangata e pa ana ki enei whenua kia mohio ai ki te wahi me te ra e turia ai te whakawa.

NA he Panuitanga tenei kia mohiotia ai, ko te take a nga tangata no ratou nga ingoa e mau nei i te rarangi tuatahi i raro nei, ki nga pihi whenua e mau nei i te rarangi tuarua, ka whakawakia a te ra kua tuhia nei ki te rarangi tuatoru, e te Kooti Whakawa Whenua Maori, ka turia te whakawa ki Ahipara, ko nga tangata e whai tikanga ana mo aua take whenua me haere ki reira.

Ka oti te whakawa, ka puta te Karauna Karaati ki te hunga e kitea tona tika e te Kooti; heoi ano, he tino whakaotinga tena; ekore rawa e tika kia peke mai tetahi tangata ki muri.

NA TIKI,
Tino kia tuihitihi o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,
Akarana, Oketopa 20, 1865.

Ko nga ingoa o nga tangata e mea ana no ratou nga pihi na ratou ko nga hona.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.	Ko te ra e Whakawakia ai.
Tamaho, Waka ...	Paripari Ali-para	Tihema 28
... ..	Te Awapatiki ..	
Puhihi	Maroa ..	

HE PANUITANGA.

Ki nga tangata e pa ana ki enei Whenua kia mohio ai ki te wahi me te ra e turia ai te Whakawa.

NA he Panuitanga tenei kia mohiotia ai, ko te take a nga tangata no ratou nga ingoa e mau nei i te rarangi tuatahi i raro nei, Ki nga Pihi Whenua e mau nei i te rarangi tuarua, ka whakawakia a te ra kua tuhia nei ki te rarangi tuatoru, e te Kooti Whakawa Whenua Maori, ka turia te Whakawa ki Waipuna, Whangaroa ki te whare o Pokelino, ko nga tangata katoa e whai tikanga ana mo aua take whenua me haere ki reira. Ka oti te whakawa, ka puta te Karauna Karaati ki te hunga e kitea tona tika e te Kooti; heoi ano, he tino whakaotinga tena; ekore rawa e tika kia peke mai tetahi tangata ki muri.

NA TIKI.

Tino Kai tuihitihi o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,
Akarana, Oketopa 20, 1865.

Ko nga ingoa o nga tangata e mea ana no ratou nga Pihi no ratou ko nga hoa.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.	Ko te ra e Whakawakia ai.
Wiremu Naihi .	Okura, kei Whangaroa	Hanuere 10, 1866.
Heremaia Te Ara .	Ohauhan .	" "

HE PANUITANGA.

Ki nga tangata e pa ana ki enei whenua, kia mohio ai ki te wahi me te ra e turia ai te Whakawa.

NA, he Panuitanga tenei kia mohiotia ai, ko te take a nga tangata no ratou nga ingoa e mau nei i te rarangi tuatahi i raro nei, ki nga Pihi whenua e mau nei i te rarangi tuarua, ka Whakawakia a te ra kua tuhia nei ki te rarangi tuatoru, e te Kooti Whakawa Whenua Maori, ka turia te whakawa ki Mangatacore, Wikitoria, ki te whare o Maihi Te Huhu, ko nga tangata katoa e whai tikanga ana mo aua take Whenua me haere ki reira.

Ka oti te Whakawa, ka puta te Karauna Karaati ki te hunga e kitea tona tika e te Kooti, heoi ano, he tino whakaotinga tena: ekore rawa e tika kia peke mai tetahi tangata ki muri.

NA TIKI,

Tino kai tuhituhi o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,
Akarana, Oketopa 20, 1865.

Ko nga ingoa o nga tangata e mea ana, no ratou nga Pihi na ratou ko nga hoa.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.	Ko te ra e Whakawakia ai.
Wharerau .	Tohuwhawha, kei Wikitoria	Tihema 30.
" .	Takeke .	" "

HE PANUITANGA.

Ki nga tangata e pa ana ki enei whenua kia mohio ai ki te wahi me te ra e turia ai te Whakawa.

NA, he Panuitanga tenei kia mohiotia ai, ko te take a nga tangata no ratou nga ingoa e mau nei i te rarangi tuatahi i raro nei, ki nga Pihi Whenua e mau nei i te rarangi tuarua, ka whakawakia a te ra kua tuhia nei ki te rarangi tuatoru e te Kooti Whakawa Whenua Maori, ka turia te Whakawa ki te Whare Whakawa i Mangonui. Ko nga tangata katoa e whai tikanga ana mo aua take whenua me haere ki reira.

Ka oti te Whakawa, ka puta te Karauna Karaati ki te hunga e kitea tona tika e te Kooti: heoi ano, he tino whakaotinga tena, ekore rawa e tika kia peke mai tetahi tangata ki muri.

NA TIKI,

Tino Kai tuhituhi o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,
Akarana, Oketopa 20, 1865.

Ko nga ingoa o nga tangata e mea ana no ratou nga Pihi na ratou ko ona hoa.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.	Ko te ra e Whakawakia ai.
Ahipene Te Pac .	Peria, kei Oruru.	Tihema 19.
Karaka Te Kawai .	Rangirangina, kei Mangatete	" "
Reihana Kiriwi .	Otarapoka .	" "

Tari Maori,

Poneke, 10 Nowema, 1865.

KUA taia anei Rongo taua, no te Tai Tokerau, heoi korero ma te tokomaha.

NA TE RAHERE.

Maketu, 18 Akatopa, 1865.

E KARA,—Tenei au te tuku atu nei hei titiro iho ma Te Kawanatanga i nga rongo korero, na Te Mea Kai whakawa i tuku mai ki au; he rongo no te mahi a Te Arawa e mahi nei ki te whenua o Ngatiawa.

Ano ki te ahua o te rongo korero, tenei a Te Hura me tana Ope kua whati ki Rangitaiki ki roto, a tenei te noho mai nei ki te Teko, ki Karatia, e kila ana, ka nui te tangata kei reira. Tac mai tenei rongo ki konei ka hui Te Arawa, ka oti nga kupu; no te ata o te Mane, te 16 o nga ra, ka maranga Te Arawa, hui katoa 500 takitahi, haere uta, haere nga waka, e ahua ana ki te Teko. Na, ki te tu mai te hoa riri ki reira, ka taupokina te pa, otira ki te horo ratou ki to te Urewera, kahore pea he pai kia whaia tonutia; te mea ia me noho tonu Te Arawa ki Te Awa-a-te-atua tiaki ai i naianei.

Naku,

NA TE METE,

Kai whakahaere tikanga.

Ki te Minita Mo nga Maori,
Poneke.

Te Awa-a-te-Atua,

13 Oketopa, 1865.

E KARA,—Tenei taku kupu atu kia koe he ope no Ngatikereru, no Uenuku, me Ngatiraukawa, no nanahi i maranga atu ai ki Paraurai, ko te nuinga hoki o nga tangata o reira kei te Teko; horo noa iho taua pa, kore ana he tangata o roto, heoi ano nga tangata o roto, he taue tokorima, me nga wahine toko ono, ko enei i riro herehere mai, he maha ano hoki nga waka i riro mai.

Kaore au e mohio, me pehea ranei te tikanga ki anei herehere, kahore hoki i whakaingotia kia ratou etahi o nga kohuru, kahore ano hoki a ratou pu i to ratou hopukanga mai; te mea ia he nui to ratou tohe ki te riri, kahore a ratou hiahia ki te maunga-rongo.

Ko Te Hou tetahi o nga rangatira o Ngatiawa ko Rawiri (o pa ana tenei kia Ngatipikiao) he tangata nui, ko Henare, Te Rauapakura; e ki ana ahau ko tenei pea te tino rangatira o te Tawera.

No nanahi a Te Kanapu ratou ko nga hoa, tokohia ranei, Na Te Poihipi Te Kohu (o Ngatiawa) i whakataki, i rewa ai ki te hahau ia Raniera Te Werotoko-toko, e kila ana, kei roto i tetahi repo e takoto tao tu ana; no naianei ratou i hoki mai ai, kahore i kitea; crangi ko te huarahi o te whatinga o te Te Hura ratou ko te Ope ta ratou i kite ai—riro mai ana ana Waka katoa me nga kaho paura 11, me etahi mata, me ara atu mea; ki te ahua o te rongo, tenei taua iwi kua horo atu ki Te Teko, tenei ahau te tuku atu nei kia koe i te kape o tetahi reta;* ano ki nga korero o taua reta, ae, he pono pu kei reira taua iwi, kei apopo pea oti ai taua mea nei. I kitea etahi o nga pukapuka a Hemi Te Mautaranui ki Mata-pihi, ki roto ki nga waka hoki.

Naku,

NA TE MEA,

Kai Whakawa tuturu.

Ki te Tumuaki Whakahaere Tikanga,
Maketu.

Tauranga, 24 Oketopa, 1865.

E KARA,—Tenei taku korero e tuku atu nei ki a koe, ko te Teko, kei te Awa o Rangitaiki, kua horo i o taua hoa maia i a Te Arawa, i horo atu a te-Hura ratou ko nga hoa ki reira i to ratou whakarereanga i te Matapihi, Te-Awa-a-te-Atua.

Tenei hoki he kape, no tetahi pukapuka noa mai a Te Mea ki au te whakaurua atu e au ki roto o tenei, me nga korero katoa o te taupokinga o te pa. He nui noa atu te pai, te maia, me te ngahau o

* Kahore i tae mai.—W. R.

tenei tangata ki te whakahaere i nga tikanga o te haere a te Arawa kua oti nei i runga i te oti pai.

Naku.

NA TE METE,

Tumuaki whakahaere Tikanga.

Ki te Minita mo nga Maori,
Poneke.

Te Toko, 20 Oketopa, 1865.

E HOA E METE, Na te nui o te raruraru i muri iho i to maua rewanga mai i te maua, te ahei ai au te tuhi wawe atu i tetahi korero hei titiro iho mau. No te Turei matou i tae mai ai ki koei—huanuhua iho matou ki te Pu. Te tafa noa atu matou, keria ana he rua e toru tahi, no te Weneroi ka karanga mai te hoa riri kia kati te pupuhi kia kotahi ra me te po hei hurihuhanga whakaro ma ratou. Kahore he whawhai i rana i.

Ka tu te ra ka timataia ano te whawhai, no te ponga ka tino tafa ta Ngatipikiao ki nga wawa o te pa, kia 11 nga hikoinga wawae ka tae, na tenei i tapahi ka kore ai e taea te wai e tera, aki tonu ta te pu, a tetahi a tetahi; ka takiri te ata, katahi ano ka karangi mai tera "Kati te pupuhi kia whaia he korero" ki atu ano ko au "heoti ano te kupu me puta tikanga kore mai koutou ki waho, me homai a koutou pu, kahore atu he ritenga ke," no te whitu o nga haora ka puta mai ratou, ka homai nga pu.

Kua hoatu e ahau a Te Hura, me te Poropiti, me etahi a ratou, 28, ki nga Pirihiti tiaki ai. Ko te nuinga, 54, kei a Te Arawa e tiaki ana, ko anei maku e arahi katoa atu ki koei, ina haere atu ahau, mau te kupu mai ki a au kia haere katoa tatou ki Opotiki, kia pehenti ranei.

Te mea ia, kahore au i whakaatu ki a koe no te ata o te Taite ka pakaru mai a Ngatituwharetoa, tera kia Hikarahu. Ka whawhai i te rongo, na tenei whakato-kououtanga o tera i pouiri ai te ngakan o Te Hura, i ngoikore ai ki te tohe tonu.

Ka mate matou i te hemo kai, kia tere te tuku mai i tetahi ma matou.

He kotahi anake o maua kua tu i te mata, tokorima tokorima ranei o te hoa riri.

Kia pai to titiro iho ki taku tuhi, he mea roroi noa iho hoki i runga i te tino pouiri, kahore e taea i naiti-anei te ata hanga kia pai, e taea koe hoki te aha i te mahi aki a te pu, i te hua o te korero a te tangata, me te hure tonu, takarangiroto noa iho.

Naku.

NA TE MEA.

Tenei pea kahore i maha o te hunga e mau nei o ratou ingoa i roto i te Warati nei te haere noa ana: kua maha a matou korerotanga ko Te Urewera, e ki ana ko ratou, taihoa hei anei ra tafa nei a Kereopa te tukua mai ai, ki a maua ranei, kia Meiha Tapa ranei.

W. M.

Tari Whakarite tiaki mo te Koroni,
Poneke, 16 Nowema, 1865.

NA Te Kawana te kupu kia tafa anei rera i roro iho nei, he rongo taua no te Tai Tokerau.

TE HOROENE.

Opotiki, 6 Oketopa, 1865.

E KARA, Tenei au te tuku atu nei i a maua pukapuka ko Meiha Makitonore, he whakaatu i te putanga o ta matou wahi ki te Hauhau i nanahi, ko taku e tino tohutohu atu ki a koe, ko te kohakore o Rewenete Makiwahini, o Tariana Keneriki, me Tawhi (i whakahuatia nei ki roto ki ta Meiha Makitonore rera) i tino kite pu oku kanohi, na te ngahau hoki o ana tangata nei ki te hopu ki te whakaratata i nga hoiho, i tino nui ai te putanga o te kokiri a nga hoiho i nanahi.

I te ata o te 6 ka maranga maua ki te whakaake

i nga pa e toru tahi, e tu ana i runga i tetahi hiwi teitei, kua puta taku kupu kia Meiha Makitonore ratou ko ana hoa Maori kia maranga ratou ki mua hei pane, hapai mai ko ta Kapene Nuirana ope na Rewenete Hapimana i arahi, me etahi tangata o te ope a Kapene Wirihana raua ko Kapene Rohu—peka atu ta Whanganui haere ki maua taiawhio ai, kokiri rawa atu ko te pa tuatahi, haere tonu, haere tonu, kokiria ko te pa tuarua me te pa tuatoru, kore ana te pupuhi mai a te Hauhau whati tonu atu, ano he hipi, hapai tonu atu nga ngohi a Kapene Wirihana raua ko Rewenete Hapimana hei awhina mo nga Mirihia Maori, ko ta Kapene Rohu ope me era ki runga i nga hoiho kia Makiwahini, he mea noho atu era ki raro ki te wharna tiaki ai i nga pu, paura, me nga kai. No koei ka puta mai te kupu a Meiha Parahi ki au kia haere au me era i runga i nga hoiho me nga hawhe o nga Ope a Kapene Nuirana a Kapene Wirihana me Kapene Rohu, ki te tahu ki te ahi i tetahi Kainga e tu mai ana i runga i te Marakerake; tahuna iho e au ki te ahi, me nga Witi, me nga Riwai me nga Kumara; no koei ano hoki ka unga te Mirihia Maori, me tetahi ope i haere ki te arahi i nga taotu i te ahiahi, a kua hoki mai, kia tahuri raua ki te wawahi i nga pa, ki te tahu i nga kai ki te ahi; muringa iho ka hoki matou ki te pa, tae atu i te tahi o nga haora.

Koa ana taku ngakau, moku ka ahei te korero pono atu kia koe, mo te ngahau o te ope katoa, ki te mahi i tenei mahi taimaha.

Nga Hauhau katoa i mate, 22.

Kai-a-kiko riro herere mai, 1.

No maua.

Toko-toru tupapaku, he Paraiweti.

Toko-iwa nga kai-a-kiko.

Naku.

NA TE TAPA,

Meiha, kai arahi i te Ope, Opotiki.

Ki te Minita Whakahaere i nga
tikanga Tiaki, Poneke.

Opotiki, 6 Oketopa, 1865.

E KARA, I runga i tau kupu mai ki au, ka haere ahau me taku ope, tae rawa atu ki te pa kua toene te ra, e puare iti ana i te taiawhiotanga e Meiha Makitonore; no koei ka puta taku kupu, kia tino karapotia, ka keria e maua tetahi parepare ka whakatakotia tetahi Purepo—he kotahi rau e rua tekau hikoinga te mataratanga mai i te pa, e aki tonu ano te mahi a nga pu ririki a tae noa ki te 8 o nga haora i te ahiahi, kei reira ka timata a Meiha Makitonore te whai korero.

Kei te patai mai nga tangata o te pa ki nga tikanga mo ratou, ki atu ana ko ahau, me homai nga pu me tomo tikanga kore mai ratou; ki mai ana ratou, "Taihoa kia ta te manawa,"—whakaaetia ana e ahau kia kotahi haora; ka pahemo taua haora, ka korero ano matou, ki mai ana ano ko ratou kia tuku korero ratou ki tetahi pa e tu tata mai ana; kilai tenei i whakaaetia e ahau. Ka ki mai ano ratou, he wehi no ratou kei whakamatea ratou, ahakoa tomo mai kia matou, kore ana ranei; katahi ano ka kiia atu kia ratou, "Kahore koutou e mate, engari konga tangata anake i uru ki te Kohuru ia Te Wakana Minita, i a Heni te Mautaranui ma. Ko era te Whakawakia." Ka ki mai ano ratou kia whakaaetia tetahi o ratou kia haere mai, kia korero ratou ko nga Maori Kuini, whakaaetia ana tenei e ahau; ka mutu, ka hoki atu ia ki te pa. Muri tafa iho, ka hoki mai ano kia matou, me te ki mai, ka tomo katoa mai ratou ki roto kia matou; kahore, he maminga ke, i a ia e korero ana ka horo atu ratou ki waho i tua o te pa, i te mataara tonu ia matou. Mate iho o ratou, tekau matoru, he maha noatu e mate, na to ratou karanga tonu mai "Kati, ka mutu matou,"

i ora ai—(ina hoki kua puta mai etahi o ratou i te wahi o te pa i horo atu nei ratou ki waho—puta mai me te ru ki o maua me te homai pihikete) no reira, katahi ka peke mai ano ki te patu i o maua, me te tu tonu atu o tenei. Naku te ki kia wahia te pa, kia noho tonu hoki nga tangata ki reira tiaki ai kia ao te ra, ko taku whakaaro hoki tera kia pehia tonutia te tumu o ta maua parekura, No te aonga ake ka haere mai tetahi Maori me te kara ma, e ki mai ana kua mutu ratou, ka tukua mai e ratou a Kereopa me nga tangata Kohuru, kua mate hoki te nuinga o ratou i te Kokiri a tera hunga ki runga i nga hoiho, i kokiri nei i te wa meake au ka tae ake. Ka ki atu ko ahau, “Ki te mea he kupu pono tera na ratou, engari kia tere, kua rupeke hoki taku ope hei tiki hei karapoti ia ratou”—kahore i taro ka hoki mai ano ia me tetahi atu tangata Maori hei hoa mona me te ki mai, kia hoki matou ki to matou kainga, ma ratou e haere mai, ka puta taku kupu kia rewa, kahore ano i matara te haerenga ka puta mai koe ka riro ia koe te tikanga.

E kore e ahei te whakaputa kau te kupu whakapai mo ia tangata, mo ia tangata, ia ratou katoa e mahi tino pai ana, te mea ia me whai kupu ahau mo te koha kore a Meiha Makitonore ratou ko tana ope Maori, me to ratou ngahau ki te awhina i au, tena nga tupapaku me nga kai akiko, he iti ia te mate, he nui noa atu nga hua o tenei hihingatanga.

Naku,

Kia Meiha Parahi, NA TAPA,
Kai whakahaere i te ope, Opotiki. Meiha.

Opotiki, Oketopa 5, 1865.

E KARA,—No te 10 o nga haora, i te ata o te 5 o Oketopa ka maranga maua, 40 Paraiwete me nga Apiha tokowha me ahau, ka whakawhiti matou i te awa o Opotiki; te take he rapu i te ara kata e ahau atu ana ki te pa o Kereopa, i a matou e haere ana, ka kite matou i etahi kau, me etahi hoiho, na te Hauhau, e kai mai ana i tetahi kainga i tahuna o matou ki te ahi i mua tata atu; ka haere atu matou ki te whiu mai, ka puhia mai matou e te hoa riri, ka hoki matou ki runga ki te pa whakatikatika ai i to matou haere; katahi ka hapainga atu e maua, ka horo haere ratou ki tetahi pa hou e tu mai ana i te taha o te repo.

He nui te ahua kaha mai o taua pa, no konei ka whakatuturia e ahau etahi tangata hei tiaki hei oma taua iwi, katahi ka timata te pupuhi atu, ka tatari hoki maua kia tae mai o maua hoa, taka ana te haora katahi ka tae mai, (Ko Kapene Kepa me te nuinga o te Marihia Maori, me tera ki runga ki te hoiho he tekau ma ono, ko anei i tae wawe mai) ka whakaturia e ahau a Rewenete Makiwahini me tera ki runga ki te hoiho ki te taha ki mau, kei tapoko mai he kai awhina mo te hoa riri i era atu o a ratou pa i runga i te puke ki muri ia matou, kibai i roa ka tae mai ano he hoa mo maua, ko nga ope a Kapene Niurana raua ko Kapene Rohu, he Puihireina, raunatia iho te pa, kahore he wahi kia takoto kau, he aki tonu te mahi a te pu ririki, he kotahi o maua kua mate, tokomaha nga kai-a-kiko. No konei ka whakaaro au engari kia tukua atu te rongo kia koe kia tukua mai e koe tetahi atu ope hei hoa mo maua, kei ahei te hoa riri te puta ki waho tahuti ai, kia kaha ai ano hoki maua ki te pana atu i tera, ina haere mai ki te awhina i o ratou e raunatia nei e maua; he takiwa iti ki muri o tenei, ka tae mai a Meiha Tapa ki riro i a ia te tikanga.

Ko etahi o te hoa riri i mate i mohiotia e Hori Kawakura, (he tangata tenei no Ngatiawa, i oati i te oati piri ki konei nei) ko Pauro ko Timoti, ko Akuhata, he tohunga anei no te Hauhau he ripeka whero ki runga ki o ratou uma e piri ana. Ko Heremita Kulupaeru hoki tetahi, ko te tangata tenei nana i potae te taura ki te kaki o Te Wakana, a i muri iho ko ia tetahi nana i tapahi tona kaki.

He pai noa atu te mahi a te hunga i runga i nga

hoiho, o tera kia Rewenete Makiwahini, kahore he mea kia poka atu te tupono pu me te whai wahi i tenei kokiri a ratou.

I mua atu o te taenga mai o Meiha Tapa tokotoru o nga Hauhau i mate i a matou pu. He nui noa atu te pai o te mahi o te ope.

Naku,

Kia Meiha Parahi, NA MAKITONORE,
Kai whakahaere i te ope, Meiha.
Opotiki.

Ko te ope tenei i tu ki te riri ki Opotiki, i te 5 o Oketopa, 1865.

Nga Marihia Pakcha, 1 Meiha, 2 Kapene, 5 Apiha, 11 Haihana, 142 Paraiwete.

Tera ki runga ki te hoiho 1 Apiha, 2 Haihana, 20 Paraiwete, hui katoa nga Pakcha 184.

Marihia Maori, 1 Meiha, 2 Kapene, 7 Apiha, 10 Haihana, 100 Paraiwete; hui katoa 120. Te ope katoa hui katoa, 304.

TE TAPA,
Meiha.

Nga tupapaku me nga tao-tu o te ope i tu ki te riri ki Opotiki i te 5 o Oketopa, 1865.

Toko 3, Nga tupapaku.

Toko 9, Nga kai a kiko.

TE TAPA,
Meiha.

Waiapu, 17 Oketopa, 1865.

E KARA,—Tenei au te tuku atu nei i nga rongo taua o konei hei titiro iho ma te Minita whakahaere tikanga tiaki mo te Koroni, ara nga rongo tenei, ko te horonga o Puke Maire, me te tomokanga mai o te iwi nei ki roto ki te maru o te Kuini, i Wharekahika ko nga tangata mau pu 205, ko nga wahine me nga tamariki 300, tenei hoki nga korero o muri iho o tera.

I te ata o Te Turci, 3 o Oketopa, i te mea kahore ano i puao noa te ra, ka maranga maua me te ope ki Puke Maire, kua kitea e ahau i mua atu etahi wahi hei nohoanga mo matou, hei reira whanga tonu ai, kia tae mai ra ano he hoa mo matou i Opotiki, i tera kia Meiha Parahi: ka tae matou ki te pa, ka tae mai hoki kia matou, nga tangata o Tuparoa, ka akina e matou te pa ki te pu, ka nui te ngahau o ratou ki te pupuhi mai, wahia ana e matou tetahi o nga pukoro o te pa, riro ana tera ia maua purutia iho mo tetahi wa poto, hua noa maua ka horo te pa. Ka ringihia iho nga hua o te rangi, me te kore o te kariri, (kahore ano hoki nga kaata hari paura), ka tae ki te toru o nga haora ka hoki matou ki te kainga, ko o maua i tu i te mata, he kotahi tupapaku, tokotoru kai-a-kiko; o te hoa riri, toko-waru nga tupapaku. Te mea ia kahore aku kupu whakahe mo te Apiha, i a ia nei te tikanga mo te hari i nga paura aha aha, otira engari me i tukua ake e ia tetahi ki runga ki te hoiho, e ahei ana hoki te pera me i mahara ia. Muringa iho, ka hokia ano e maua te pa nei, ka tuturu taku whakaaro me keru, ka oti katoa nga mea te whakariterite, ka mao te ua, ka mimiti haere nga awa, ka whiti mai o matou hoa Maori, ka oti katoa nga whakaaro mo te haere ka tukua atu e ahau a Kapene Weterapu me ana tangata i te po o te Ratapu, me te tohutohu atu ki a ia kia noho tata atu ia ki te pa, me te noho huna tonu, kia ao ra ano te ra hei reira ka whakatata atu ki te pa, puta katoa i a ia enei whakaaro tae atu ia ki reira, tupono pu ko Te Hotene me ona hoa, tae atu ratou ki te pa, tiro tiro kau ana, kore rawa he tangata i roto, tukua mai ana te rongo ki au, haere tonu atu ana ahau ki reira, i roa ai ahau he tatari tonu noku kia kite i te haringa atu o nga mea hei keru rua me era atu mea. Kua wawahia e ahau te pa titaritari

noa iho, na te kore o te whai tangata o te pa i hiahia ai ahau kia kimihia kei hea ranei taua iwi; katahi ka tapoko o matou hoa Maori ki te ngahere ki te kimi, kitea tonutia iho o ratou waewae whaia tonutia atu e matou i te ata; ko Rewenete Piki, ko Tuke me nga Pakeha 30, me nga Maori, no te ata tu ka maranga, tika atu ratou ma uta ki te Kawakawa; ko ahau, me etahi Maori, me nga Pakeha, era kia Kapene Weterapu raua ko Ehetaini Rohu, i haere na te taha tika, hei hau kotii. Tena kei ta Rewenete Piki pukapuka nga korero o ta ratou haere, kaore ahau e whai kupu mo ta ratou maia, heoti ano te kupu mo ratou, i puta io ratou wahi. Tenei nga kupu o taku haere.

Kahore i maranga wawe taku ope, he ngenge no nga hoa o Kapene Weterapu, kahore hoki ratou i moe i te po o te Ratapu, me te mahi nui i te Mane ki te wawahi i te pa, moe rawa atu i te po ki Horoera, kahore e ahei kia tae rawa atu ki te Kawakawa e he ana hoki te tai.

Kahore ano i takiri noa te ata o te Wenereri ka maranga atu matou i Horoera, tae atu matou ki te Kawakawa he pukapuka kei reira na Rewenete Piki, he whakaatu mai naau ki au, i nga rongo o taua taua; ki mai ana hoki ia tera te hoa riri kua tomo ki roto ki tetahi pa kia ono macro te mataratanga atu, kei te whai atu ia. Ki mai ana hoki etahi Wahine tokorua i mau herehere i te taua a Te Piki, tera a Ngatiporou kua pai kia mutu te whawhai. Whakahokia atu ana e ahau te kupu ki a Piki "Ki te mea e pai ana Ngatiporou kia tomo tikanga kore mai ki roto ki a taua e pai ana, ki te kore, tenei ahau te haere atu nei, kia whakaekea te pa." Tena ano kei ta Piki reta nga korero o te mutunga o taua whawhai, ma tera koe e kite ai i tikanga kore taua maunga-rongo. Tae mai ki au nga rongo o te mutunga o te whawhai, kua tae atu au ki te pa, hapainga katoatia te ope katoa ki te Kawakawa, noho ana matou ki reira, he maha o matou po ki reira. Kei reira te Runanga o maua hoa Maori, me te nui o te korero whakapai a ratou mo o ratou hoa Pakeha. Ko tetahi o nga tangata i reira ko te Aopururangi, he Hauhau taua tangata, tona pa kei te taha o te moana, ki waenga o Opotiki o Waiapu, ko te ingoa o tona pa, ko Raukokori, ki atu ana ahau ki tenei Rangatira i runga i te hiahia o aku hoa Maori (ko Te Hamarini te kai whakamaori) "Me whakareere e koe to whakapono me o pu, me oati koe i te oati, kua e pahemo te ra tuatahi o Nowema ka oti ia koe enei katoa," whakaac mai ana ia. E pai ra kia ki mai te Kawanatanga, i tika tenei mahi aku.

He iti atu era korero aku ki a koe. Ko tenei anake, i noho roa matou, ki te Kawakawa tae noa ki te Ratapu katahi matou ka hoki ki Waiapu, ka nui ano hoki te takarua o to matou haere, no nanahi no te Mane ka whakahonore nga Hauhau ki to matou kara. Na Taitana tenei kawenga, nana hoki i hopu herehere etahi o nga tangata na nga Rangatira i tohutohu, a nana i whakaoti te nuinga, oati hari noa iho ratou ki taku titiro. Kua he rawa to ratou manawa, kei te poui rawa ratou mo te mea i hapa ratou i te patu i runga i tenei tikanga wairangi; ki toku whakaaro kahore he tikanga kia manawapa noa ai te Kawanatanga mo Waiapu kaore e tutu noa te puchu ki reira a roa noa atu.

I au e whakaoti ana i tenei reta me whakapuaki ahau me te nui rawa o te whakapai, i toku whakaaro mo te pai o te mahi a Piki. Ko te tiu pai tera, me aro pai atu ana te Kawanatanga ki a ia, mo tona ngahau ki te whakahaere i nga tikanga o te whawhai, Ko Tuke ano hoki tetahi tangata, kore ana whakaroaro mo te mate. Nui atu te pai o te mahi a nga Apiha, me nga tangata katoa e mahi nei matou ki konei.

I te mea e whakaekea ana te pa i te tomokanga atu o te pukoro ko Kapara Wati o nga Waranatia o

Ahuriri, te mataati ki roto ki te pa kahore ona kanohi i kamokamo i roto i te aki a te pu.

He nui noa atu hoki to Taitana wahi ki te whakahaere i nga tikanga ki nga Maori me nga Pakeha, he nui tana mahi awihina i ahau.

Ka nui te toa o nga Maori o Tuparoa, me o ratou Rangatira, me Ropata raua ko Te Hotene.

Nui rawa atu te tika o nga whakaaro o Te Mokena, o taua mahi ki te kimi tikanga, tika rawa kia kiia tenei e te Kawanatanga he tangata whai whakaaro o mua o naianei.

Heoti ano nga korero, na, i au e whakaac ana mo te haere ki ia wahi, ki ia wahi, o Niu Tirenii, ki nga wahi katoa e hiahia ana e te Kawanatanga kia unga ahau ki reira, ko taku tenei e inoi nei, kia tukua auo hoki enei aku hoa ki reira, hei hoa moku.

Naku

NA HEMI PEREIRA,

Meiha.

Kia Kapene Horotu,
Poneke.

Ko nga tangata anei i tu i te mata ki Hungahungatoroa i te 11.0 nga ra o Oketopa, 1865.

Kotahi te Pakeha he Waranatia no Ahuriri.

Kotahi No nga Maori Kuini; ko Arapata, kei te huwha te Mata.

Tokowhitu o te Hauhau, he Wahine te tokowaru.

NA TE PEKA, Takuta.

TE OMANA, Takuta.

Hungahungatoroa, 11 Oketopa, 1865.

E KORO,—Tena koe. Ka haere atu maua i to tatou pa i te Hatepe ki te whai atu i te Hau Hau i horo atu nei i Pukemaire, apiti mai kia maua hoko-iwa no Tuparoa, ko o ratou Rangatira ko Te Hotene raua ko Ropata, apiti mai ko era Maori no te Hatepe, he kotahi tekau, me nga Pakeha e toru tekau. Hui katoa he kotahi rau e toru tekau takitahi. Tika tonu matou i roto i te kuo, e anga ana ki te Kawakawa, he kainga Maori tenei kei te puhia o Te Awatere, takoto haere ana i runga i te huarahi nga waewae o taua iwi a Te Kawakawa, ka tekau ma rima macro o to maua haerenga ka rokohanga e matou tetahi Hau Hau; ki tana ki, tera etahi o te hoa riri kei Te Kawakawa, tere tonu to matou haere, nui atu te kino o te huarahi, he maunga, he kuo, he wai, maku tonu iho i te wai nga pakikau o nga tangata a tae noa, e rua tekau ma waru macro o Te Hatepe ki Te Kawakawa. Ka tata atu matou ki Te Kawakawa, ka kitea atu etahi tangata tokorima, i runga i nga hoioho, e whakawhiti atu ana i te awa; ano i haere atu i Horoera, e kitea atu ana ano hoki he pawa ahi, ka tata pu atu matou ki te kainga, ka kitea atu e nui ana te Hau Hau ki reira, ka kotahi rau iari te mataratanga mai, katahi matou ka kitea e ratou; heoi ano kahore ratou i tiroiro, engari i matiti tonu mai ki konei ki te pa nei, whaia ana e matou, otira kihai tetahi i rokohina e matou, e ngenge ana hoki maua i te haerenga i te whenua tawhiti, he kotahi macro i whaia mai ai, ka kite au i te huhuakao o te whai tonu, katahi ahau ka whakahoki i te ope o te kainga noho ai, ka tae te wati ki te rua i te mata nei, ka ara matou ka hapainga mai ki konei; i te huarahi matou e haere mai ana, he awa te huarahi i taua wahi, kia rua atu macro e haere ai ka tae mai ki te pa, tupono pu he ope Hauhau, taturia tonutia nga whakawhitinga katoa o te awa me te pana haere e matou, a-a-a, ka whati torere haere mai ki to ratou pa, me te whai tonu mai e matou, ka tata mai matou ki te pa kia kotahi rau kia rima tekau hikoinga waewae, ka puhia te pa, katahi ka tikina ka ngokitia atu i te taha o te pari (e tika ana kia kiia tera he pari, no te mea, ki te paheke i reira te waewae o te tangata, taka tonu atu, mate tonu atu) e Tuke me etahi hoa Pakeha, Maori

hoki, tera he wahi teitei kei tua o te pa, ka noho ratou ki reira pupuhi iho ai ki roto o te pa, aki tonu ta te pu hanga a tu noa te ra, no reira ka tae mai to korero kia whakaorangia katoatia te hunga e pai mo te ora ratou, e homai i a ratou pu; he kotahi te haora i whai ai i te kupu, ka whakaae a Ngatiporou; he kotahi rau e rua tekau nga pu i riro mai, ko nga tangata i mau, nga tane e rua rau, nga wahine me nga tamariki e toru rau, hui katoa e rima rau takitahi, ko te mangumangu ko Ropata tetahi, he kore no te haecana mo nga ringaringa ka meinga e au kia herea anaringa ki muri ki tana tuara; ko Ngatitohia i horo atu ki te puihi, tokotoru i mate i a ratou e rere ana i te pari, na te pu i mate ai; nga tupapaku o te Hau Hau, kia rua tekau pea, he tokomaha nga kai-a-kiko, tokotoru anake o matou i tu i te mata, tokorua he Pakeha, kotahi te Maori ko Arapeta, i tu ki te huwha. Pai rawa atu te mahi a oku hoa Pakeha, Maori; na to ratou manawanui i puta ai te mahi, na to ratou kohakore i puta ai nga mea katoa, i whati ai te hoa riri i te mea e tatauria ana nga whitianga o te awa.

Me puta atu hoki tetahi kupu whakapai atu maku kia koe, mo Tuke, he nui tona maia to ratou ko ana hoa i piki atu nei i te pari.

Naku,

NA PIKI,

Rewenete.

Nga tupapaku me nga kai-a-kiko o te whawhai ki Pukemairi i te 3 o Oketopa, 1865.

Kotahi te tupapaku

Tokotoru nga kai a kiko.

TE OMANA, Takuta,
TE PEKA, Takuta.

Tari Maori,
Poneke, Nowema 29, 1865.

KUA pai a Te Kawana kia tu a

TE HEMARA TAUIHA

hei Ateha mo te Kooti kua whakaturia i runga i nga ritenga o te "Ture Whenua Maori, 1865."

NA TE RAHERE.

Tari Maori,
Poneke, Nowema 29, 1865.

KUA pai a Te Kawana kia tu a

HONE KURUARA,

KIRITIPA MARINGI,

ANARU RINITURU,

HONE RO,

KARAITIANA HARE PURUBA,

WIREMU PARE PEREKI,

TE HIMIHONA,

hei Kai-ruri whenua i runga i nga ritenga o te "Ture mo nga Whenua Maori, 1865."

TE HOROTENE,
Mo te Minita mo nga Maori.

Te Tari Maori,
Poneke, Nowema 28, 1865.

KUA pai a Te Kawana kia tu a

TE KUPA,

TE NIUPERE,

TE WIRIHANA,

hei Kai-ruri whenua i runga i nga ritenga o te "Ture mo nga whenua Maori, 1865."

NA TE RAHERE.

PANUITANGA.

Kia rongu mai nga tangata katoa.

EKORE e Whakawakia a Mangatangi ki Pukoro koro te wahi i karangatia ai i tera Panuitanga erangi ka turia te Whakawa ki Taupo, Hauraki, ko nga tangata e whai take ana ki taua wahi me haere ki reira a te 19 o nga ra o Tihema, 1865.

NA TIKI,

Kai tukituki o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,

Akarana, Nowema 18, 1865.

PANUITANGA.

NA, Kia Mohio nga tangata katoa, Kua tae mai nga pukapuka Whakaatu Whenua a nga tangata no ratou nga ingoa e mau nei i te rarangi tuatahi i raro iho nei; kei te rarangi tuarua nga ingoa o nga Piihi Whenua. A tetahi atu Panuitanga ka karangatia te ra e Whakawakia ai aua Whenua.

NA TE PENETANA,

Tumuaki Kai-whakawa o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,

Akarana, Nowema 21, 1865.

Ko te ingoa o nga tangata e mea ana no ratou nga Piihi.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.
Hoani Waikato me etahi atu	Te Moturoa, Nepia
Renata Kawepo	Matapiro
Paora Torotoro	Te Roro-o-Kuri
"	Te Pahou
"	Wharerangi
"	Petani
"	Moteo
Hori Niania Te Aroatua	Te Tamumu
Wi Tipuna	Patangata

NA kia mohio nga tangata katoa. Kua tae mai nga Pukapuka Whakaatu Whenua a nga tangata no ratou nga ingoa, e mau nei i te rarangi tuatahi i raro iho nei; kei te rarangi tuarua nga ingoa o nga Piihi Whenua. A tetahi atu Panuitanga ka karangatia te ra e Whakawakia ai aua Whenua.

NA TE PENETANA,

Tumuaki Kai-whakawa o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,

Akarana, Nowema 17, 1865.

Ko nga ingoa o nga tangata e mea ana, no ratou nga Piihi.	Te ingoa o te Whenua me te Takiwa hoki.
Karaitiana me etahi atu	Hikutoto, Nepia.
"	Mangateretere
"	Tarakaihac
"	Heretaunga
"	Te Awa-a-te-Atua
"	Kakiraawa
"	Te Mangaroa
Henare Tomana	Te Kaokaoroa
"	Awapokahou
Paora Torotoro	Omarunui
Tareha	Papakura

NA kia mohio nga tangata katoa. Kua tae mai te Pukapuka Whakaatu Whenua o Mita Karaka me etahi atu mo Makirikiri, i te Takiwa o Whanganui. A tetahi atu Panuitanga ka karangatia te ra e Whakawakia ai taua Whenua.

NA TE PENETANA,

Tumaki Kai-whakawa o te Kooti.

Kooti Whakawa Whenua,

Akarana, Nowema 17, 1865.